

M Ø T E

i EØS-utvalget

tirsdag den 23. januar kl. 15.30

(GSR)

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens leder, Haakon Blankenborg.

Til stede var fra utenrikskomiteen: Haakon Blankenborg, Marit Arnstad, Kjell Magne Bondevik, Kaci Kullmann Five, Ragna Berget Jørgensen og Erik Solheim.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Reidar Johansen.

Fra næringskomiteen: Svein Ludvigsen, Peter Angelsen, William Engseth, Syver Berge, Ulf Guttormsen, Øystein Hedstrøm, Lars Gunnar Lie, Astrid Marie Nistad og Unn Aarrestad.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Handelsminister Grete Knudsen, landbruksminister Gunhild Øyangen og fiskeriminister Jan Henry T. Olsen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Per Ludvig Magnus, Utenriksdepartementet, underdirektør Anders Erdal, Utenriksdepartementet, underdirektør Irvin Høyland, Utenriksdepartementet, underdirektør Steinar Svanemyr, Landbruksdepartementet, byråsjef Margit Tveiten, Utenriksdepartementet, rådgiver Hege Nygaard, Fiskeridepartementet, rådgiver Ulf Magne Nilsen, Fiskeridepartementet.

Dessuten var til stede sekretær i næringskomiteen Jarl Fronth.

Videre ar tilstede komiteens faste sekretær, Åge B. Grutle.

Dagsorden

1. Orientering av handelsministeren om veterinær grensekontroll.
2. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 26. januar 1996.
(Oversikt over de relevante rettsaker er omdelt)
3. Eventuelt

(GSR)

LEIAREN: Vi har tre saker på dagsordenen. Som vanleg, har vi under Eventuelt dagsordenen for det komande møtet i EØS-komiteen.

Sak nr. 1

Orientering av handelsministeren om veterinær grensekontroll.

LEIAREN: Handelsministeren, vær så god.

STATSRÅD GRETE KNUDSEN: Takk for det.

I løpet av den tiden som er gått siden EØS-forhandlingene, har det skjedd en god del når det gjelder rammebetingelsene for handelen vår. Vi har tilpasset oss den nye WTO-avtalen, og vi har også åpnet for mer import av landbruksvarer fra de minst utviklede landene. To av våre viktigste handelspartnere, Sverige og Finland, er blitt medlem av EU, og Norge er blitt et tredjeland på de områdene som ikke omfattes av EØS-avtalen. I EU har det også skjedd en utvikling av regelverket på dette området. Fordi de skal få et indre marked til å fungere på alle områder, arbeider de derfor nå med å harmonisere sitt regelverk på det veterinære området. Veterinærkontrollen på grensen er fjernet innad i EU, og kontrollen ved import fra tredjeland er nå også i ferd med å bli harmonisert fullt ut. Som et ledd i dette skulle EU etter planen iverksette en utvidet kontrollhyppighet fra og med februar 1996, og det ville ramme norsk eksport for fullt.

Veterinærkontrollen på grensen til EU representerer betydelige merkostnader og ulemper for norsk eksportnæring, spesielt for vår fiskerinæring. Viktigste er imidlertid de forsinkelsene som følger, med en kvalitetsforringelse, økte transportutgifter og sen levering. Utvidet kontroll slik som EU legger opp til, innebærer minst en firedobling av kontrollhyppigheten sammenlignet med dagens nivå. Det kan føre til meromkostninger for vår fiskerinæring på ca. 100 mill. kr årlig i tillegg til en svekket konkurranse på vårt viktigste eksportmarked.

For å sikre best mulige handelsvilkår for eksportnæringene har vi måttet se på muligheten for å fjerne grensekontrollen, dvs. å innlemme EFs kontrollregelverk i EØS-avtalen. All den tid EFs

(GSR)

regelverk omfatter både animalske produkter og levende dyr, herunder fisk, har vi drøftet alternative muligheter for å ivareta vår folke- og dyrehelse ved import fra EU og tredjeland til Norge. Sammen med Island og Liechtenstein har norske eksperter drøftet regelverket innenfor en ramme av EØS. De linjene som vi nå ser avtegne seg, slik at man kan inngå i reelle forhandlinger, innebærer en tilnærming, altså en full integrering av EUs veterinære regelverk. Veterinærkontrollen på grensen vil da falle bort, og da vil selvsagt også problemene for vår eksportnæring bli borte. I tilfelle man kommer til å se en forhandlingsløsning på dette området, faller veterinærkontrollen på grensen bort, men man erstatter den med andre kontrollordninger på ankomststedet og nasjonale kontrollprogrammer for smittsomme sykdommer, noe landbruksministeren vil gå inn på. Også dette med isolasjon på ankomststedet vil kunne anvendes. Den samlede kontrollen blir derfor ikke svekket, og toll- og opprinnelseskontrollen fortsetter som før på grensen.

Som en del av det indre marked når det gjelder veterinærbestemmelser, vil Norge også få adgang i alle komiteer når man skal lage nytt regelverk. Det vil bety at vi får innflytelse på et nytt regelverk og også på beslutningsprosessen utover det som vi har i dag.

Når det gjelder avtalemessige forhold, altså det institusjonelle spørsmålet, vil vi arbeide slik som vi nå synes det kan ligge an til, for å få i stand forhandlinger med sikte på en løsning og bruke de institusjonelle rammene til EØS, dvs. at oppstår det problemer med avvikende beslutninger på EFTA- og EU-siden, går vi inn i konsultasjoner og drøftinger, og vi har også ESA på den ene siden som kontrollerer at vi overholder vår del.

Så til tidsaspektet: Siktemålet med drøftelsene med kommisjonen har vært å komme frem til en løsning før EU setter i gang en økt kontrollhyppighet, for det vil føre til en veldig vanskelig situasjon for vår eksportnæring. Ettersom Sverige og Finland må bygge opp kontrollstasjoner dersom ikke Norge selv skal håndheve det samme regelverket, har det nå vært viktig å forsøke å legge opp et løp så vi kommer frem til en løsning før dette arbeidet settes i gang. Man har fra EUs side antydnet at det kan bli en utsettelse fra 1. februar til mai-juni dette året. Det er også klart at hvis vi skal ta inn hele dette regelverket, som vil dreie seg om i alt ca. 200 rettsakter som vil komme som én pakke, vil det ta tid, så det er vel lite realistisk å tenke

(GSR)

seg at dette kan iverksettes før i 1997. Men har vi gått inn for denne måten å løse en problematisk situasjon på, går vi også ut fra at man vil avvente iverksettelsen.

Når det gjelder fremgangsmåten, er det lagt opp til at om og når forhandlinger har kommet til en slutt, blir Stortinget informert på egnet måte, og etter det vil dette gå inn som en del av EØS, på samme måte som ellers, etter Grunnlovens § 26, annet ledd, ved samtykke, på - som sagt - samme måte som ellers ved vedtak.

Det er dette jeg vil gå inn på i denne omgang.

STATSRÅD GUNHILD ØYANGEN: Jeg vil først opplyse at landbruksministeren er konstitusjonelt ansvarlig for de veterinærmessige og helsemessige aspektene omkring handelen også med fiskeprodukter og levende fisk og andre akvatiske organismer. I den sammenhengen har jeg hatt møte med landbrukets og fiskerienes næringsorganisasjoner om spørsmålene omkring den veterinære grensekontrollen. Dette møtet er senere blitt fulgt opp på embetsmannsplan, og organisasjonene har således kunnet utveksle synspunkter med hensyn til hvilke utfordringer begge våre primærnæringer står overfor. Mitt inntrykk er at det også har bidratt til å oppklare en del misforståelser og til et bedre utgangspunkt for forståelse for de ulike syn som kan være i saken. Utgangspunktet for drøftingene om opphevelse av den veterinære grensekontrollen kan oppsummeres i følgende forhold:

Partene i EØS-avtalen var forpliktet til å foreta en revurdering av unntakene i EØS-avtalen, hvorav grensekontrollen representerer ett av unntakene, i løpet av 1995. Fra Regjeringens side har drøftingene vært ført med to siktemål: Samtidig som en ivaretar eksportinteressene må et regulert kontrollregime også ivareta dyre- og folkehelsen. Dette skjer gjennom kontroll av levende dyr og produkter av animalsk opprinnelse, det vil i hovedsak si nødvendig kontroll av kjøttvarer.

WTO-avtalen og dens SPS-protokoll - det står for sanitary and phytosanitary standards - innebærer uansett en revisjon av det veterinære regelverket vi har hatt i forbindelse med import til Norge. SPS-protokollen legger begrensninger på tekniske handelsbestemmelser, og den sier noe om hvilke

(GSR)

helsekrav som anses berettiget å stille i forbindelse med internasjonal handel. Bakgrunnen for det er faren for såkalte tekniske handelshindringer. Landene vil i framtida i mindre grad kunne beholde særegne importregler som ikke er forankret i internasjonalt anerkjente prinsipp. Dette medfører at vi i større grad må være i stand til å dokumentere berettigelsen av de krav vi stiller i en slik sammenheng.

Tilnærmingen til WTO og SPS-betingelsene og EØS-avtalen vil i stor grad være sammenfallende. Norge er som de fleste andre land allerede for sent ute til å implementere SPS-bestemmelsene i WTO-avtalen, som trådte i kraft 1. januar 1995. Dette er under enhver omstendighet et arbeid og bestemmelser som vi er nødt til å ta på alvor. Men i og med at vi har hatt den situasjonen vi nå har, har vi prioritert å gjøre det arbeidet i forbindelse med EØS-avtalen.

Jeg vil så gå litt nærmere inn på en mulig skisse til løsning, slik som den nå kan avtegne seg. Jeg vil først og fremst beskrive de virkemidler og tiltak som står til disposisjon med nye tekniske betingelser for handel med dyr og animalske produkt spesielt i forbindelse med innførsel til Norge. Først må det sies at dagens grensekontroll, dvs. veterinærkontroll på selve grensen, heller ikke i dag dekker behovet for importkontroll. Når det gjelder produkter, er det i realiteten ingen veterinærkontroll på grensen, men bare på mottaksstedet. Men kontrollen av levende dyr på grensen har også sine begrensninger, dels ved at det ikke finnes ressurser og fasiliteter til å foreta en grundig kontroll og dels ved at dyr ikke kan holdes tilbake ved grensen inntil resultatet av diverse prøver foreligger. Den viktigste kontrollen settes derfor inn på mottaksstedet også i dag. Den uregistrerte eller ulovlige importen som dessverre kan forekomme, blir verken mer eller mindre fordi tollkontrollen vil bestå som tidligere.

(AGK)

Selv om det er alle fiskeriinteressene som har stått i fokus når det gjelder eksportvilkårene, må det også nevnes at den løsningen som nå synes innen rekkevidde, også vil ha positive virkninger for eksport av landbruksvarer og levende avlsprodukter som sæd og embryo og for levende dyr.

Jeg vil også opplyse at vi har hatt henvendelser fra landbruksnæringen som er opptatt av sine eksportinteresser, uten at det kanskje har vært omtalt i media. Eksport er et interessant aspekt for en næring som ønsker å utvide sitt markedsgrunnlag utenfor Norges grenser.

(AGK)

Jeg vil dessuten nevne ett spesielt tilfelle, nemlig forflytning av hest mellom Norge og EU, og da særlig Sverige. En tvungen grensekontrollordning for løpshester inn i Sverige med kanskje bare 1-2 grensestasjoner - noe som har vært antydnet - ville ha skapt alvorlige problemer for den utveksling av hester som er i dag. Vi har en foreløpig ordning der hestene passerer fritt.

I skisse til framtidig løsning ligger følgende. For produkter er det viktig å slå fast at det norske salmonellaprogrammet fortsatt vil bli lagt til grunn for all handel med kjøtt. Dette innebærer at importert kjøtt blir kontrollert i et omfang som er større, dvs. flere prøver pr. parti enn det som har vært minimumskravet tidligere. Dette innebærer at det vil være en bedre sikkerhet for importert kjøtt enn det vi tidligere har hatt. Dette opplegget vil ikke bli svekket gjennom den avtalen som nå avtegner seg. Jeg anser dette som et viktig poeng også for å bevare tilliten til norske produkter.

Når det gjelder handel med levende dyr, skal jeg gå gjennom systemet for det.

Først krav til registrering av importører. Krav til kontroll og hygiene og helse utført av offentlig veterinær på avsenderstedet i henhold til direktivenes krav.

Anledning til stikkprøvekontroll under reise og hele veien når en finner det berettiget og alltid anledning til kontroll ved mistanke om sykdom.

Tollkontroll og identitetskontroll ved grensen vil opprettholdes, slik at en fortsatt kan kontrollere om en import er lovlig eller ikke.

Innførsel av et meldesystem med kommunikasjon mellom veterinærmyndighetene i avsenderlandet og mottakerlandet både elektronisk og på annen måte, slik at norske myndigheter får melding om alle forsendelser.

Kontrolltiltak på mottakerstedet, om nødvendig også tilbakehold eller isolasjon, karantene av dyr inntil disse er klarert gjennom prøvetaking. Videre skal dyrene øremerkes på en slik måte at det framgår at dyra er av utenlandsk opprinnelse.

I tillegg avtegner det seg en form for overgangsordninger, særlig for fisk og småfe, som gjør at vi får nødvendig tid til å legge om rutiner og kontrolltiltak.

For handel med levende fisk og andre akvatiske organismer vil det i overgangsperioden bli arbeidet for en større grad av harmonisering av de to partenes regelverk. Norges kompetanse på dette området er etterspurt fra EUs side.

(AGK)

For kjæledyr som hund og katt vil dagens ordning bli videreført enten det blir bortfall av grensekontroll eller ikke. Sammen med Sverige har vi en ordning som baserer seg på vaksinerings og testing av dyr som reiser sammen med eieren.

Gjennom en større integrering av EUs regelverk ligger også muligheter for et utvidet politisk samarbeid, særlig i Norden og Nord-Europa når det gjelder å holde høye internasjonale standarder for hygiene og helse på produkter og levende dyr, antibiotika, hormonbruk og dyrevern.

Den internasjonale debatten om disse spørsmålene går høyt for tiden, og det blir svært vanskelig for Norge å kjempe alene f.eks. mot USA når det gjelder bruk av vekstfremmende stoffer, dersom også EU må gi tapt i en WTO-sak om dette emne.

Jeg vil også legge til at det ikke er grunnlag for å anta at importen til Norge vil øke særlig i omfang som en følge av nytt kontrollregelverk i seg selv. Tolltariffer og andre markedsforhold vil fortsatt være de viktigste faktorene i denne sammenheng. Eksempelvis har økningen i tollavgiftene for storfe siden WTO-avtalen trådte i kraft antagelig vært hovedårsaken til en markert nedgang i import av dette dyreslaget, selv om EØS-avtalen i prinsippet har gjort det enklere å handle.

Jeg vil også understreke at det fortsatt er slik at det ikke er noen plikt til å handle. Dersom noen likevel ønsker å innføre dyr eller produkter fra utlandet, er ikke regelverket til hinder for at importørene stiller strengere krav enn det som framgår av direktivene. Det er opp til importørene å fastsette de tilleggskrav de måtte ønske med hensyn til helse og hygiene, f.eks. tilbakeleveringsavtaler, erstatning, forsikring eller andre måter å sikre seg på. Det er opp til dem som importerer,

Som vi har sett i andre EU-land, bl.a. de nordiske, har foredlingsbedrifter som meieri og slakteri stilt som krav for mottak av råvarer at importerte produkter eller dyr skal ha gjennomgått kontroller i samsvar med næringens egne krav i forbindelse med import.

Jeg mener at vi gjennom den skisse som jeg har presentert, ser en god og balansert løsning - også i forhold til eksportinteressene - samtidig med at vi beholder nødvendig nasjonal handlefrihet med hensyn til ulike kontrollordninger som gjør at det fortsatt vil være trygt å omsette utenlandske produkter og levende dyr i Norge.

(AGK)

STATSRÅD JAN HENRY T. OLSEN: Jeg vil bare understreke innledningsvis hva slags betydelig problem grensekontrollen utgjør for fiskerinæringen som sådan. Det gjelder både rent faktiske kostnader på flere titalls millioner og kostnader som følge av tidstap, kvalitetsforringelse, uoppfylte kontrakter osv. Fiskerinæringen er nå nest største netto eksportnæring, og gode og stabile rammebetingelser for næringen er også avgjørende for å trygge arbeidsplassene og for å kunne videreutvikle. Vi har eksempler i dag på at kontrollstasjoner har vært stengt eller har upraktiske åpningstider som medfører at man mister fergeforbindelser når man skal sende fersk fisk ut på markedet - vi skjønner umiddelbart konsekvensen av det - forsinkelser på stasjonene osv. I verste fall fører forsinkelsene til bortimot ett døgnstidstap når man skal levere fersk vare til markedet i Europa.

Fra næringshold er det gjentatte ganger overfor oss gitt uttrykk for at grensekontrollen til EU i dag er en av de mest alvorlige konkurransulempene som næringen står overfor. Det rammer hele fiskeeksport- en vår, så på sikt medfører kontrollen en barriere i forhold til å utvikle oss videre på dette markedet. Det fører også til tap av markedsandeler. Dette er problemer som eksportørene føler på kroppen allerede i dag når vi nå har en kontrollhyppighet i forhold til EU på 3-5 pst. av varepartiene. Vi vet at EU har vedtatt et regelverk som skal gjelde for alle yttergrenser som innebærer minst en firedobling i forhold til dette - 20-50 pst. Situasjonen vil altså dramatisk forverres i nær fremtid hvis vi ikke gjør noe.

For næringen føles det også som at eksportkontrollen er unødvendig rent faktisk, fordi det som kontrolleres, er hygienen og kvaliteten på fisken - og dette på et område hvor Norge har felles regelverk med EU og strenge kontrollrutiner i dag. Det vil si at vi har de samme krav til kvalitet og behandling av fisken som i EU når det gjelder kontroll og sikkerhet på opprinnelsesstedet.

Situasjonen forverret seg etter at Sverige og Finland ble medlem i EU, og disse landene må i dag foreta yttergrensekontroll av all fisk som skal inn til EU-markedet. I tillegg ser vi at veterinærkontrollen i enkelte land brukes som en ren handelsbarriere på grunn av interne forhold. Vi har sett eksempler på dette både i Frankrike og i Italia. Muligheten til å bruke veterinærkontroll som ledd i en handelskonflikt gjør situasjonen enda mer uforutsigbar for næringen. For næringen representerer det tusenvis av arbeidsplasser i Norge - og i Distrikts-Norge. Det er avgjørende at vi jobber oss frem mot en eventuell god løsning i denne saken.

(AGK)

MARIT ARNSTAD (SP): Først har jeg noen spørsmål som angår framdriften av saken. Dette er jo en sak vi har vært borti flere ganger tidligere i dette utvalget, og som det er tatt opp spørsmål omkring. Dessuten er det en sak der det har skjedd en betydelig utvikling siden EØS-avtalen ble vedtatt i 1992.

Jeg er opptatt av framdriften av den videre behandling. I tillegg til at dette blir betraktet som en sak av politisk viktighet i siste instans, er det en sak der en endrer forutsetningene for det som ble bestemt i EØS-avtalen. Derfor er det fra min side et ønske om at denne saken bør komme opp i Stortinget, før en kommer til spørsmålet om sak av politisk viktighet. Det burde ha blitt redegjort for hele denne problematikken i et åpent storting før det kommer så langt, men jeg forstår det kan gå så langt som til bortimot 1997 før Stortinget kan få dette som en formell sak.

(KML)

Så litt om selve saken. Det har jo som sagt skjedd en sterk utvikling på dette området. Mens vi før EØS-avtalen hadde forbud mot import av levende dyr, fikk vi med EØS-avtalen grense- og mottakskontroll, og nå er det forslag om å fjerne grensekontrollen og bare beholde mottakskontrollen. Det må vel sies å være en ganske dramatisk utvikling i løpet av en treårsperiode.

Senterpartiet har signalisert at vi er skeptisk til den koblingen mellom fisk og landbruk som det her legges opp til, og til den klare svekkelsen av kontrollen særlig med handel med levende dyr som det blir lagt opp til. Jeg forstår det slik at dette er en ønsket politikk fra Regjeringen. Jeg vil gjerne ha det bekreftet om det er det. I forbindelse med stortingsproposisjonen om Uruguay-runden mener jeg å vite at det der stod at etter GATT-avtalen kan partene fritt fastsette sitt beskyttelsesnivå når det gjelder veterinære og plantesanitære tiltak. Så jeg vil gjerne ha bekreftet at dette dreier seg om en ønsket og villet utvikling, ikke om en forpliktelse etter verken GATT eller EØS.

Når det gjelder EØS-avtalen, må jeg si at det som sies om betydningen av grensekontroll, står i sterk motstrid til det som står i EØS-avtalen. I St.prp. nr. 100 står det at de unntak vi fikk når det gjaldt grensekontroll for levende dyr, var av helt avgjørende betydning for dyrehelsen i Norge. Det var det Regjeringen sa til Stortinget i forbindelse med behandlingen av EØS-avtalen. Det som nå blir sagt fra landbruksministerens side om betydningen av grensekontroll, står i sterk motstrid til tidligere utsagn.

(KML)

Slik jeg ser det, har vi hatt to viktige ledd i den norske kontrollen når det gjelder levende dyr - det ene er grensekontroll, det andre er mottakskontroll. Det Regjeringen nå legger opp til, er å fjerne ett av de to leddene for kontroll. Det er en utvikling som Senterpartiet er meget skeptisk til. Vi vil ikke kunne være med og anbefale en slik forhandlingsløsning. Jeg har også enkelte spørsmål som går på hvordan mottakskontrollen organiseres, og hvordan den vil finansieres dersom den skal være det eneste leddet som er igjen når det gjelder kontroll av levende dyr. Det kan vi eventuelt komme tilbake til.

Når det gjelder spørsmålet om veksthormoner, som jeg forstår at myndighetene er opptatt av, og forholdet til USA i den sammenheng, er jeg enig i at det er en viktig problemstilling. Det kommer det sikkert også til å bli i tiden framover. Jeg ser ingenting i veien for at det er mulig for Norge som land å stå sammen med EU-landene i kampen mot å innføre f.eks. veksthormoner. Det burde ikke være noe i veien for det, selv om en ikke av den grunn skal være nødt til å overta EUS regelverk, både kontrollordningen og tredjelandsdirektivet.

KACI KULLMANN FIVE (H): Jeg er enig i det som er sagt om at mye har skjedd siden EØS-avtalen på disse punktene ble drøftet i forbindelse med den. Vi har sett for oss en situasjon med kraftig opptrapping av grensekontrollen for fiskeeksporten som en meget vanskelig sak for næringen, ikke bare vanskelig, men kostbar og svært risikofylt. Det har vi fra Høyres side vært svært bekymret over. Jeg kan derfor på våre vegne si at vi er meget tilfreds med at man nå ser for seg en mulig løsning som er en balansert løsning der vi ser ut til å kunne både få ivaretatt våre behov i forhold til en tung og viktig eksportnæring ikke minst for arbeidsplassene i distriktene, og samtidig får sikret et kontrollprogram i forhold til import både av kjøtt og levende dyr som ser ut til å være tilfredsstillende.

Jeg merket meg spesielt at landbruksministeren understreket at dagens grensekontroll ikke dekker behovet, at salmonellaprogrammet skulle fortsette, og at man på dette punkt ville få bedre sikkerhet enn før ved importert kjøtt, og likeledes at kontrollen med levende dyr på mottaksstedet åpner for et helt spekter av mulige kontrollordninger og eventuelt også isolater.

Jeg synes altså dette høres meget lovende ut for å få til en balansert løsning, og gir et råd om å gå videre på den veien fra Høyres side og håper at man når frem langs den veien.

(KML)

La meg få føye til til slutt at jeg også ser det som svært positivt at dette opplegget sikrer at man skal kunne bruke EØS-institusjoner/rammeverk, altså et opplegg som vi kjenner, og som vi etter hvert vet en del om. Det er en ubetinget fordel.

REIDAR JOHANSEN (SV): Først til den generelle håndteringa av saken. Fra SVs side er vi, for å uttrykke det mildt, rimelig skeptisk til den tenkninga som ligger bak de avtalersom skal forhandles fram. Jeg forutsetter i likhet med Senterpartiet at Stortinget på et tidlig tidspunkt kommer inn og tar del i diskusjonen og behandlinga av denne saken. Behandlinga fra Regjeringas side bekrefter den koblinga mellom fisk og landbruksprodukter som det er blitt reist spørsmål om en rekke ganger i dette utvalget, og som er blitt avkreftet, og den bekrefter også en del påstander i forbindelse med inngåelsen av EØS-avtalen om disse unntakene som var så viktig for norsk dyrehelse.

Jeg syns det er uheldig at man kobler de to forholdene her. Jeg ser ikke nødvendigheten av den koblinga, og jeg stiller spørsmål ved om fiskeindustrien på EØS-sida, som i stor grad er avhengig av import av norsk råstoff, vil sitte i ro og se på at det blir lagt betydelige hindringer i veien for denne. Jeg vil gjerne høre hva Regjeringens talsmenn har av signaler på det forholdet.

En annen side er at dersom en slik avtale skulle tre i kraft, vil det si at vi får en ytre grense å ta vare på og må innføre de samme kontrolltiltak på den ytre grense der vi i dag på fiskerisiden har en betydelig import av råstoff. Jeg vil gjerne høre fiskeriministerens vurdering på akkurat det forholdet, hvordan man har tenkt å forholde seg til det. Etter å ha fått en beskrivelse av dagens kontrollsituasjon på grensen som ytterst mangelfull, har jeg vanskelig for å se at man ved et nytt regime plutselig skal få et så mye bedre kontrollsystem endog på mottakssiden.

LARS GUNNAR LIE (KRF): Eg takkar for orienteringa. Frå Kristeleg Folkeparti si side har eg lyst til å presisera ein del ting. For det første meiner eg at ein slik avtale må vera innafor ramma av EØS-avtalen og klart i tråd med det som ligg i den. Slik det er skissert no, tyder det på at det er fjerning av grensekontroll innafor desse områda. Eg har gjort meg nokre liknande refleksjonar som tidlegare talarar på forholdet dersom vi vert yttergrensa mot USA. Det kan, for å seia det på den måten, slå ut i begge retningar. Eg likar heller ikkje særleg den koblinga som synest å avteikna seg mellom fisk og landbruk, og stiller spørsmål om det er naudsynt med ei slik kobling.

(KML)

Men så til skisse av løysing som landbruksministeren var inne på. Der trur eg det er viktig at det vert slege fast at ein må kunna stilla nasjonale krav når det gjeld tida ein skal vera i karantene, eller isolat, som det no heiter. Vidare vil eg etterlysa om ein har tenkt gjennom varslingsrutinar og system som gjer at dei kan følgjast opp kontrollmessig, at varslingsrutinane vert utarbeidde.

Så vidt eg hugsar, meiner eg at det i samband med St.prp. 65 for 1993-94 i GATT/WTO-samanheng vart sagt at vi må kunna leggja føre var-prinsippet til grunn, og det vil eg understreka også i den samanhengen her når det gjeld dei varer som det her kan vera snakk om å ta ut.

Vi må kjenna oss trygge på at veterinær-systemet vert lagt opp på ein slik måte at den gode dyrehelsa vi har, vert ivareteken. Det må vi ikkje berre "tru", men vi må kjenna oss trygge på at vi får eit system som tek vare på den.

STATSRÅD GRETE KNUDSEN: Marit Arnstad tok opp fremgangsmåten, og jeg sa i min innledning at når og om man klarer å få frem en forhandlingsløsning, vil Stortinget bli informert på egnet måte, og det vil være naturlig at det vil avstedkomme en debatt. I neste omgang vil man følge det vanlige EØS-systemet og i etterhånd få ratifisert, men det er som sagt når forhandlingene er klare. Men det er mange runder å gå i EØS-organene frem til en eventuell løsning, så når det gjelder tidspunkt, kan man kanskje angi at man når man kommer nærmere sommerferien, kan være kommet litt lenger, slik at det er en forhandlingsløsning da.

Kaci Kullmann Five er enig i EØS-rammeverket, og det gir oss jo den trygghet at vi har fått en erfaring med dette. Det er også riktig at det er det at vi selv har opplevd problemer - vi har jo selv nå opplevd uoverstigelige problemer på en del områder - og samtidig ser en skisse til en løsning der vi kan ha like strenge regler for vår dyrehelse, som gjør at vi synes det er riktig å kunne gå inn for en slik integrert ordning med EU. Når det gjelder det Lars Gunnar Lie tar opp, at vi bare skulle kunne velge den ene del som vi synes er best, synes vi faktisk at helheten ved å ta innover oss regelverket, er den beste ordningen totalt sett. Men å forlange garantier for at ingenting skal skje og forlange garantier på forhånd, tror jeg er vanskelig for noen hver av oss, for det vil alltid kunne oppstå brodne kar, så slike garantier er vanskelig å gi.

(KML)

Så til Reidar Johansen. At unntakene i EØS er en saga blott, er ikke riktig, for det er jo også en del av EØS som åpner for dette. Og igjen, vi har vurdert det slik at dette er viktig for oss, og en kan ta landsdelen som selvfølgelig Reidar Johansen kjenner bedre enn meg, som i aller høyeste grad har aktivisert seg vis-à-vis departementene i forbindelse med denne saken.

STATSRÅD GUNHILD ØYANGEN: Det som er det faktiske forhold, er at landbruksnæringen er i en ny situasjon. I og med at et meget stort flertall her i Stortinget har vedtatt å slutte seg til WTO-avtalen, har vi ikke lenger et importforbud i Norge - vi kan ikke praktisere det.

Vi har nå i en viss tid arbeidet ut fra at mulighetene for en økt handel vil komme. Det er bl.a. bakgrunnen for det meget omfattende salmonella-programmet som er vedtatt, og som innebærer en langt sterkere kontroll, og det er også bakgrunnen for den debatten om salmonellafunn som kanskje en del har registrert. Det skyldes ikke at forekomsten av salmonella har økt, men at vi oppdager flere tilfeller fordi vi har forsterket kontrollen. Og det er brakt på det rene at salmonellaprogrammet får vi bevare fullt ut, altså den økte hyppigheten av kontroll som vi nå anser som veldig viktig for kjøttvaresiden, der vi kan forvente en situasjon med en viss økning i import med minstekvoter som følge av WTO-avtalen.

Vi har også en ny situasjon for landbruket, som vårt departement opplever hele tiden, der også landbruksnæringen er interessert i eksport. Vi har i hvert fall konkrete henvendelser fra tre forskjellige bedrifter innenfor landbruket som er nøyaktig like bekymret som fiskerinæringen for at de skal få forverrede vilkår ved eksport ut av landet, så det bildet er ikke så ensidig. Fiskeri vil selvfølgelig få de største problemene hvis vi ikke foretar oss noe, men også landbruksnæringen kan få problemer. Det er også et viktig poeng at vi kan utnytte de områdene der landbruksnæringen har eksportmuligheter, nå når vi engang er i den situasjon at vi har WTO-avtalen og må ha en viss import. Så det en hadde et bilde av for noen år tilbake, at landbruk er en næring der det ikke foregår handel, har Stortinget sluttet seg til ikke skal være slik i fortsettelsen.

(EK)

Jeg gjorde rede for at grensekontrollen var mangelfull, og det er helt på det rene at i den grad en får økt handel nå, er i hvert fall Regjeringen innstilt på at en også må sette inn større ressurser på kontroll - at en altså får et bedre system enn det en har ved den tradisjonelle grensekontrollen.

Lars Gunnar Lie tok opp at vi må ha tiltak som sikrer gode varslingsrutiner. Det er det lagt veldig stor vekt på. Det er også gjennom de sonderinger som er gjort, slått fast at det vil bli en nasjonal handlefrihet med muligheter til karantene og isolasjon i den grad norske myndigheter ønsker å ta i bruk det virkemidlet.

Så til slutt: Det er slik at en viss økning i handelen med landbruksprodukter gjør at en også får en viss økning i smitterisikoen. Det kan en møte med en opptrapping av kontrollen, og det er det som det vil bli lagt opp til her. Det er et system som vi er nødt til å gå inn på enten det er WTO eller en utvikling av EØS-avtalen vi snakker om.

Jeg vil også når vi er inne på det, helt til slutt gjenta det jeg sa i redegjørelsen, at når det gjelder de helsekrav og bestemmelser vi har på det området, står vi heller ikke fritt i henhold til WTO. Tekniske handelshindringer er også en del av WTO-avtalen. Jeg tror vi må erkjenne at Norge også vil stå relativt svakt, helt alene, uten noen å støtte seg til i håndteringen av regelverket. Men vi får muligheter til å samarbeide på en del viktige områder som går på matvarekvalitet og tilsetningsstoffer osv. og bruk av veksthormoner og antibiotika i husdyrproduksjon, og jeg tror mange i Norge er opptatt av at vi skal ha muligheten til å være med og påvirke også utviklingen av regelverk på det området.

STATSRÅD JAN HENRY T. OLSEN: Jeg vil svare på to konkrete spørsmål. Det første var: Vil ikke EUs fiskeriindustri eller forbrukere uansett presse fram at man mottar norsk fisk? EU er i veldig stor grad importavhengig. Men er det noe vi virkelig har problemer med i dag, er det at vi leverer for mye fisk på det europeiske marked, både laks og hvit fisk. På den ene side protesterer oppdretterne mot at vi leverer laks, på den annen side protesterer - senest for ett eller to år siden - franske fiskere meget kraftig på at vi leverer hvit fisk til det europeiske markedet. Det er klart at det er i seg selv et problem som vi møter. Av og til møtes vi også av handelsbarrierer i form av veterinære grensekontroller.

(EK)

I tillegg kommer elementet av den mangel på utnyttelse av et voksende ferskfiskmarked i Europa hvis vi skal være gjenstand for usikkerhet omkring det å bli stoppet på grensen eller ikke, når man skal ha 20-50 pst. kontroll av varepartiene framover i tid, å måtte kjøre omveier for å komme til rette grensestasjon, risikere å komme et døgn for sent til ferskfiskmarkedet osv. Vi vet hvordan ferskfisk endrer seg i kvalitet i løpet av kort tid.

Det er også stilt et spørsmål som jeg kunne forstå slik: Hva med problemet med import av råstoff til Norge? La meg ta eksemplet i nord, hvor vi har mye leveranser fra Russland. I dag har Norge kvalitets- og hygieneregler som i EU. Det betyr at den fisken som vi kontrollerer - og vi kontrollerer svært mye av den russiske flåten - allerede i dag må tilfredsstille de kvalitets- og hygieneregler som gjelder i EU og i Norge, rett og slett fordi den må gjøre det hvis vi skal kjøpe fisken og sende den på det europeiske marked. Det vil også være situasjonen hvis vi får på plass et endret regelverk hvor vi må ivareta ytre grensekontroll på det veterinære området. I utgangspunktet vil en slik endring bety at ferskleveranser umiddelbart kan gå til havn som i dag, mens frossen fisk må innom en del kontrollstasjoner som må opprettes på kysten.

MARIT ARNSTAD (SP): Bare et par korte kommentarer. Jeg har lyst til å understreke at en av de tingene som gjør denne saken alvorlig sett fra min side, er at det er så kort tid siden Regjeringen gav helt forskjellige signaler når det gjaldt betydningen av grensekontrollen bl.a. for dyrehelse i Norge, i forhold til det som blir sagt her i dag. Det er nettopp noe av det som gjør saken alvorlig, og som også gjør det nødvendig å orientere Stortinget så fort det foreligger en forhandlingsløsning.

Jeg vil advare mot at man skyver WTO-avtalen foran seg når det gjelder grensekontroll for levende dyr. Hvis det er slik som det gis inntrykk av, at vi ikke kan beholde den type ordninger på grunn av WTO-avtalen, må man spørre seg hvorfor det i det hele tatt forhandles. Da burde dette være en klar forpliktelse. Jeg syns at man skal være forsiktig med å skyve WTO-avtalen foran seg. En får heller erkjenne at det er en ønsket og villet politikk fra Regjeringens side at grensekontrollen for levende dyr oppheves.

Det tredje jeg har lyst til å spørre om, gjelder forholdet til salmonella. Jeg forstår det slik at salmonellaprogrammet kan opprettholdes. Hva med BSE, kan det unntaket som Norge har i dag, opprettholdes, eller må vi overta EUs regelverk på det området?

(EK)

STATSRÅD GUNHILD ØYANGEN: Det jeg har lagt vekt på her, er at vi er i en ny situasjon når Stortinget med et meget bredt flertall har vedtatt WTO-avtalen. Vi har ikke lenger et importforbud i Norge. Det stiller krav til nye måter å kontrollere på. Så kan vi si at jo, grensekontrollen er avgjørende så lenge vi ikke har et alternativ. Men det det legges opp til her, er et alternativ som faktisk skal være bedre enn den grensekontrollen vi har i dag, som har svakheter. Jeg beskrev ganske inngående hvilke svakheter grensekontrollen har, og en ønsker nå å legge opp til et system som er bedre og mer betryggende, og som er et alternativ når det gjelder levende dyr.

Når det gjelder produkter, er praksis i realiteten den at det foregår veldig lite kontroll ved grensene, men ved ankomststedet også i dag. Det er en utvikling på gang som i stor grad skyldes WTO. Det er ikke å skyve WTO foran seg. Men vi må ta inn over oss at verden har forandret seg. Hvis vi skal ha adgang på andre lands markeder, er det slik at vi er med i WTO. Da har det også visse forpliktelser som gjelder landbruksområdet. Noen kan kanskje beklage det, men det er et faktum.

MARIT ARNSTAD (SP): Hva med BSE?

STATSRÅD GUNHILD ØYANGEN: Det jeg har fått opplyst om BSE, som er kugalskap, er at det er en ubetydelig forskjell på EUs og Norges regler i dag. De antas å være strenge nok.

MARIT ARNSTAD (SP): Betyr det at vi overtar EUs regler på det området?

STATSRÅD GUNHILD ØYANGEN: Jeg tror jeg må komme tilbake til dette litt senere, når vi får ferdigforhandlet. Jeg kan ikke si det med sikkerhet i dag. Det er mange detaljer her som vi ikke kan gå inn på i dag.

STATSRÅD JAN HENRY T. OLSEN: Man snakker av og til som om EU overhodet ikke skulle ha veterinære regler. Vi opplever at de på enkelte områder kanskje er bedre enn til og med våre, selv om jeg nok tror at EU akkurat nå er interessert i å se på våre veterinære regler når det gjelder fiskeriområdet. Man frakter

(EK)

f.eks. levende fisk fra utlandet til oss, og vi vil kunne stille opp med helsesertifikater som er tatt innenfor de siste 48 timer. Og man kan ha nasjonale programmer som er ikke-diskriminerende.

Vi må ikke gå rundt og tro at vi er best i alt. Jeg har med interesse sett hvordan det ene salmellafjøset etter det andre har kommet opp i Norge de siste årene.

MARIT ARNSTAD (SP): Jeg skal ikke gå inn i noen polemikk om det. At EU ikke har kontroll i det hele tatt, har jeg aldri sagt.

KOMITEENS LEIAR: Då er vi ferdige med denne saka og går på neste punkt, som er dei aktuelle rettsaktene.

Sak nr. 2

Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 26.
januar 1996

KOMITEENS LEIAR: Vi har fått opplyst på førehand at det berre blir tre av dei omsende rettsaktene som skal opp på EØS-komiteen sitt møte den 26. januar. Eg foreslår at vi berre går igjennom desse tre. Tidlegare har vi ved eitt tilfelle forskottert dei rettsaktene som er trekte ut. Eg foreslår altså at vi berre handsamar dei tre og kjem attende til dei andre rettsaktene som er omtalte, så snart dei blir aktuelle i EØS-komiteen.

STATSRÅD GRETE KNUDSEN: Den første av de tre gjenstående rettsaktene er beslutning nr. 156 om trygd for vandrearbeidere, eller folk som har arbeidsplass over grensene, altså flere steder. Den står på side 1 i den kommenterte listen. Beslutningen her gir en del presiseringer når det gjelder prioriteringsreglene. Hovedprinsippet i prioriteringsreglene er at arbeid går foran pensjon, dvs. at en trygdeytelse som hovedregel mottas fra det landet der man har et arbeidsforhold, selv om man har opparbeidet rettigheter i flere land. Det er det landet der man har arbeid, som utbetaler. Disse presiseringene er også i samsvar med norsk forståelse av vårt gjeldende regelverk.

(EK)

Det andre direktivet er BCCI-direktivet, som står på side 2 i den kommenterte listen. Det har fått sitt navn etter den skandalen som var ved sammenbruddet av Bank of Credit and Commerce International. Sammenbruddet var også en av årsakene til at EU ønsket å styrke tilsynsordningene for denne type finansforetak. Dette direktivet tar sikte på å styrke tilsynet på det finansielle området ved å utvide tilsynsmyndigheten.

Den tredje og siste rettsakten som skal opp, gjelder vern av arbeidstakere mot fare ved arbeid med biologiske faktorer. Direktivet står på side 5 i den kommenterte listen. Et av de spørsmålene som vi fikk i går ettermiddag fra Senterpartiet, går på dette. Biologiske faktorer er mikroorganismer som virus og bakterier, genmodifiserte mikroorganismer osv. som kan føre til sykdom hos mennesker. Det direktivet som nå skal vedtas, endrer et tidligere direktiv som påla arbeidsgivere en plikt til å redusere faren for eksponering av slike stoffer i størst mulig grad. Formålet med det opprinnelige direktivet var å beskytte arbeidstakernes helse og sikkerhet.

Endringsdirektivet oppdaterer oversikten over de biologiske stoffene, eller de biologiske agensene, som er omfattet av reglene om sikring. Før direktivet som nå skal endres, ble en del av EØS-avtalen, hadde ikke Norge regler og krav til arbeidsmiljøet på dette området. Derfor har disse reglene betydd skjerpede krav til arbeidsmiljøet i Norge. Jeg har også laget klart svaret til Senterpartiet, som kan overleveres nå.

(GSR)

Hvis tiden tillater det, vil jeg bare få si noen ord om kommisjonens nye forslag til direktiv om patentering av bioteknologisk opprinnelse, for dette har vært en sak hvor Norge har vært meget aktiv. Vi kjenner til at kommisjonen fremsatte et nytt forslag til direktiv som vil bli publisert med det aller første. Vi regner ikke med at dette kommer til å bli vedtatt. Det kommer sikkert til å bli mange runder på det, og vi vet også at det ble forkastet på forrige møte, så dette kommer til å ta tid. Men saken er meget viktig for oss, og derfor vil vi allerede nå på møtet i EØS-komiteen gi uttrykk for vår bekymring, og vi vil meddele vår holdning til dette og våre innvendinger mot at det tas opp igjen.

REIDAR JOHANSEN (SV): Når det gjelder de tre direktivene som vi skal behandle, har ikke jeg noen innvendinger mot innholdet, men jeg vil knytte noen spørsmål til dem. Samtidig vil jeg understreke at vi har fått svar på de spørsmålene vi har sendt i tilknytning til de sakene som vi skulle ha behandlet i dag, og det setter vi pris på.

(GSR)

Jeg vil komme med et spørsmål som går på finansielle tjenester. Jeg skulle gjerne ha sett at vi fikk en oversikt over de lover og forskriftsendringer som antas å være nødvendige. Det kan være greit i forbindelse med forberedelsen av den konkrete behandling av det vi eventuelt er interessert i.

STATSRÅD GRETE KNUDSEN: Det står i den kommenterte listen som er oversendt.

REIDAR JOHANSEN (SV): Så er det spørsmål om biologiske agenser. Jeg er ikke sikker på hva agenser er - jeg må innrømme det. Jeg forutsetter at de endringer som skal gjøres, vil bli vurdert av relevante norske instanser.

STATSRÅD GRETE KNUDSEN: På det siste er svaret ja, og våre faginstanser er med under vurderingen.

(AGK)

LEIAREN: Eg synest det er greit og verdifullt å bruke EØS-institusjonen til å ta opp saker på den måten.

KJELL MAGNE BONDEVIK (KRF): Bare for ordens skyld fra vår side: Når det gjelder opplysninger som er gitt på bakgrunn av de spørsmål som er stilt, har ikke vi noen innvendinger eller merknader til det som her er forelagt når det gjelder de tre direktivene som vi idag behandler.

SAK NR. 3

EVENTUELT

LEIAREN: Er det kommentarer til den omdelte sakslista til EØS-komiteen som ligg til orientering?

(AGK)

MARIT ARNSTAD (SP): Kan jeg be lederen av EØS-utvalget om å ta ny kontakt med Presidentskapet angående forretningsordnen for utvalget og om en del av de mer formelle ting som gjenstår - bare så det er sagt.

LEIAREN: Svaret er ja, og kontakten er tatt, om enn ikkje formelt. Men det er tatt opp. Det vil vere ein stor fordel for utvalet om vi får avklart dei spørsmåla som framleis er uavklarte. Det gjeld særleg spørsmålet om vararepresentantar til utvalet, noko som er eit ganske stort problem. Det gjeld også å få nedfelt i Forretningsordene ein del av dei reglane som vi riktignok har lagt til grunn i arbeidet vårt, men som det vil vere ein stor fordel om vi får nedfelt også formelt i Stortingets forretningsorden. Så eg håper at det kan skje temmeleg raskt. Det gjeld også kanskje framfor alt spørsmålet om offentleggjing av dei referata som finst frå dette utvalet, der ein kan fastsetje kor lenge desse referata skal vere unntatt frå offentlegheit. Så svaret på spørsmålet er ja.

Møtet slutt kl. 16.35